

Ministerie van Klimaat en
Groene Groei

Project Hoog- en middenspanningsstations Port of Moerdijk 380 kV, Port of Moerdijk 150 kV en Port of Moerdijk 20 kV (POM 380-150-20 kV)

Participatieplan

Inhoud

Inleiding	4
1.1 Waarom dit plan?	4
1.2 Voor wie is dit plan?	4
1.3 Wie doet wat?	4
1.4 Onze contactgegevens	6
2. POM 380-150-20 kV	7
2.1 Wat houdt het project in?	7
2.2 Waarom is dit project nodig?	8
2.2.1 Verduurzaming en aansluiting industrie, bedrijven en huishoudens	8
2.2.2 Aanlanding van wind op zee	9
2.3 Fasen van het project	9
2.3.1 Verkenning	10
2.3.2 Planuitwerking	10
2.4 Samenhang met andere projecten en initiatieven	11
2.4.1 Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk	11
3. Participatie en communicatie in dit project	12
3.1 Participatieactiviteiten komende periode	13
3.2 Samenwerking en afstemming	15
3.2.1 Formele inspraak	16
3.2.2 In gesprek met overheden en bevoegde gezagen	16
3.2.3 In gesprek met grondeigenaren	18
3.2.4 Delen van algemene informatie over het project en de procedure	18
Bijlage 1: Participatieverslag	20
1. Inleiding	20
2. Participatie voorgaande periode	20
2.1 Eerste participatieplan en reacties daarop	20
2.2 Participatieactiviteiten	20
2.2.1 Contact met overheden	20
2.2.2 Overleggen en persoonlijk contact	21
2.2.3 Bredere bijeenkomsten	21
2.2.4 Inzet van communicatiemiddelen	22
3. Opbrengst participatieproces	23

3.1 Inbreng omgevingspartijen op uitgangspuntenproces en cNRD	23
---	----

Bijlage 2: Overzicht nationale energieprojecten in de omgeving	26
---	-----------

Inleiding

1.1 Waarom dit plan?

Voor u ligt het geactualiseerde participatieplan van het project Hoog- en middenspanningsstations Port of Moerdijk¹ (POM 380-150-20 kV). In dit plan leest u hoe TenneT, het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) en Enexis u de komende periode, april 2025 tot najaar 2025 (van ter inzage concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD) tot de ter inzagelegging van het Milieueffectrapport (MER) en de Integrale effectenanalyse (IEA)) wil informeren en betrekken bij dit project. In hoofdstuk 2 lichten we het project kort toe en in hoofdstuk 3 gaan we in op het participatieproces. Na het lezen van het participatieplan bent u op de hoogte van het project en welke stappen worden doorlopen in deze fase van het project. U weet o.a. hoe we de omgeving bij het project betrekken, hoe u kunt meedenken, uw belangen in kunt brengen, bezwaar kunt maken en waar u informatie kunt vinden. Verder kunt u in bijlage 1 lezen wat er met de inbreng van de omgeving is gedaan in de afgelopen periode.

1.2 Voor wie is dit plan?

Dit plan is voor iedereen die graag wil weten hoe TenneT, Enexis en het ministerie van KGG omgaan met participatie in deze fase van het project. In dit plan leest u hoe u betrokken kunt zijn en hoe wij u informeren. Mist u iets in dit participatieplan? Zou u graag (op een andere manier) betrokken willen worden bij het project? Laat het ons weten. We bekijken dan samen op welke manier we hier het beste invulling aan kunnen geven.

1.3 Wie doet wat?

TenneT en Enexis zijn in dit project de initiatiefnemers en het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) is het bevoegd gezag. Verder is er voor dit project nauwe samenwerking met het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO), de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk, de provincie Noord-Brabant en de gemeente Moerdijk.

De ministeries van KGG en VRO

Het vergroten van de capaciteit van een 380 kV-verbinding is een uitbreiding van het hoogspanningsnet. Op grond van de Elektriciteitswet betekent dit dat het een project van nationaal belang is. Sinds de Omgevingswet op 1 januari 2024 in werking is getreden, is de projectprocedure van toepassing op energie-infrastructuurprojecten die van nationaal belang zijn. De projectprocedure is bedoeld om de realisatie te versnellen en te stroomlijnen, zonder dat dit ten koste gaat van de zorgvuldigheid van de besluitvorming en van de mogelijkheden voor burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen om hun visie te kunnen delen. Dit betekent dat het project ruimtelijk wordt vastgelegd door middel van een projectbesluit.

KGG en VRO halen beoordelingscriteria voor mogelijke locaties op en stellen deze vast. De minister van

¹ We actualiseren het participatieplan elke projectfase, zodat het zo goed mogelijk aansluit op de betreffende fase. We passen het plan aan op basis van reacties op eerdere versies van het participatieplan, het contact met de omgeving, ontwikkelingen in het project, voortschrijdend inzicht en evaluatie van de voorgaande periode.

Klimaat & Groene Groei (KGG) maakt in afstemming met de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) een keuze voor de locatie en legt de locatie samen met de minister van VRO vast in een projectbesluit. Dat gebeurt na het betrekken van omgevingspartijen. Het projectbesluit voor het project wordt gezamenlijk met de benodigde vergunningaanvragen en ontheffingen voorbereid. De minister van KGG coördineert de totstandkoming van de benodigde vergunningen en ontheffingen.

TenneT

TenneT is de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet op land en het net op zee. Via het landelijke net transporteert TenneT de elektriciteit, afkomstig van stroomproducenten, naar de netten van de regionale netbeheerders (zoals Enexis). Vervolgens zorgt TenneT ervoor dat de elektriciteit bij de gebruikers terechtkomt (zoals bedrijven en huishoudens). Er zijn ook industriële grootverbruikers die direct op het netwerk van TenneT zijn aangesloten. TenneT is als netbeheerder de initiatiefnemer voor de bouw en realisatie van POM 380 kV en POM 150 kV.

Enexis

Enexis is de beheerder van het regionale elektriciteitsnet van Noord-, Oost- en Zuid-Nederland. Via het regionale net zorgt Enexis ervoor dat elektriciteit van en naar de gebruikers getransporteerd wordt. Enexis is daarmee verantwoordelijk voor de bouw en realisatie van POM 20 kV en de benodigde aansluitingen in de omgeving van het haven- en industrieterrein Moerdijk.

De gemeente Moerdijk

De nieuwe stations zijn gepland binnen de gemeentegrenzen van de gemeente Moerdijk. Het uitgangspunt is dat KGG bevoegd gezag is over de projectprocedure en daarmee het definitieve besluit neemt over de locatie. Maar het is ook mogelijk dat de gemeente Moerdijk hier zelf voor zorgt. Hiervoor hebben het ministerie van KGG en gemeente Moerdijk afgesproken dat dit na de keuze van een Voorkeursalternatief opnieuw overlegd wordt. Voorwaarde voor de ruimtelijke inpassing door de gemeente Moerdijk is dat deze past binnen de Omgevingsvisie 2040². De gemeente is daarnaast bevoegd gezag voor een gedeelte van de benodigde omgevingsvergunningen voor de nieuwe stations.

Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk

Parallel aan de realisatie door KGG, TenneT en Enexis van het project POM 380-150-20 kV werken de ministeries KGG, VRO, Infrastructuur en Waterstaat (I&W), de provincie Noord-Brabant en de gemeenten Drimmelen, Geertruidenberg en Moerdijk samen in de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk. Door de deelnemers aan deze Ontwerptafel wordt gekeken naar de algehele opgave op het gebied van energie, economie, mobiliteit, landschap, leefbaarheid en wonen. Door de hoeveelheid aan opgaven in het gebied, de ingewikkelde inpassingsproblematiek in combinatie met de schaarse (milieu)ruimte zijn slimme keuzes noodzakelijk. De ontwerptafel werkt toe naar een algehele, gebiedsgerichte uitwerking. Omgevingspartijen en inwoners worden hierbij betrokken. Op de Ontwerptafel wordt naar de toekomst van het gebied gekeken tot 2030 met een doorkijk naar 2050. Toekomstbestendige keuzes, leefbaarheid en brede welvaart zijn de

² http://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.1709.Omgevingsvisie2040-OV40/t_NL.IMRO.1709.Omgevingsvisie2040-OV40.pdf

uitgangspunten. Meer informatie over de Ontwerptafel is te vinden in hoofdstuk 2.4.1 van dit participatieplan.

Provincie Noord-Brabant

Als regionale overheid is de provincie verantwoordelijk voor het waarborgen van een zorgvuldige en transparante besluitvorming en bewaker van de kwaliteit van de leefomgeving. Provincie Noord-Brabant wordt daarom door KGG en TenneT/Enexis nauw betrokken in het omgevingsproces en effectenstudie. Via ambtelijk en bestuurlijk overleg spreken organisaties elkaar periodiek. De Provincie is daarnaast bevoegd gezag voor een gedeelte van de benodigde omgevingsvergunningen voor de nieuwe stations.

Overige partijen

Naast TenneT, Enexis, de Ontwerptafel, provincie Noord-Brabant, de genoemde ministeries en de gemeente Moerdijk zijn er ook burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overige bestuursorganen bij het project betrokken.

1.4 Onze contactgegevens

Hebt u een vraag, een suggestie of informatie die u met ons wilt delen? Wilt u meer weten over het project? Bent u nog niet bij het project betrokken en wilt u dat in het vervolg wel zijn? Wij horen het graag en staan u graag te woord.

Voor informatie over de inhoud van het project en technische vragen

TenneT TSO

- Algemeen informatienummer: Tel: 0800 – 83 66 388
- Omgevingsmanager: Lotte Diephuis, lotte.diephuis@anteagroup.nl, tel. 06 230 133 16
- www.tennet.eu/portofmoerdijk

Voor vragen over het 20 kV station

Enexis Netbeheer

- Algemeen informatienummer: 088 857 70 00 (consumenten) of 088 857 22 22 (zakelijk)
- Omgevingsmanager: Ronald Sutmuller, ronald.sutmuller@enexis.nl, tel. 06 212 67 617

Voor informatie over de procedure, documenten en participatie

Rijksdienst voor ondernemen Nederland van het ministerie van KGG

- Algemeen informatienummer: 070 – 379 89 79
- www.rvo.nl/pom-380-150-20kv

- Projectleiders: Michiel Pieters:
m.pieters@minezk.nl, tel. 06 113 76 507
- Erin Maas, mail: e.maas@minezk.nl tel.:
06 865 58 607

2. POM 380-150-20 kV

2.1 Wat houdt het project in?

Nieuwe hoog- en middenspanningsstations

Met dit project willen KGG, TenneT en Enexis twee nieuwe hoogspanningsstations bouwen (380kV en 150 kV) en een nieuw middenspanningsstation (20 kV).

Het project bestaat dus uit drie stations:

- POM 380 kV, ongeveer 20 hectare.
- POM 150 kV, ongeveer 5 hectare.
- POM 20 kV, ongeveer 3 hectare.

Het project neemt in totaal ongeveer 28 hectare aan ruimte in. Het uitgangspunt is om naar één locatie te zoeken waar POM 380 kV en POM 150 kV samen met POM 20 kV van Enexis als één geheel gebouwd kunnen worden.

Benodigde verbindingen

POM 380 kV moet verbonden worden met het landelijke hoogspanningsnet. Dit betekent dat er bovengrondse verbindingen gemaakt moeten worden tussen het nieuw te bouwen station en de bovengrondse 380 kV-verbinding Geertruidenberg-Rilland. Daarnaast moeten de stations die samen POM 380-150-20 kV vormen met elkaar verbonden worden. Het gaat in totaal om vier verbindingen.

Het project POM 380-150-20 kV bestaat daarmee uit de volgende onderdelen:

- De bouw van POM 380 kV en POM 150 kV in het zoekgebied.
- De bouw van POM 20 kV in het zoekgebied.
- Twee bovengrondse verbindingen van POM 380 kV met de bovengrondse 380 kV-hoogspanningsverbinding Geertruidenberg-Rilland. Eén verbinding 'richting' Rilland. En één verbinding 'richting' Geertruidenberg.
- Bovengrondse en/of ondergrondse verbindingen tussen POM 380 kV en POM 150 kV.
- Bovengrondse en/of ondergrondse verbindingen tussen POM 150 kV en POM 20 kV.
- Noodzakelijke toegang/toegangswegen tot de verschillende stations.
- Landschappelijke inpassing van de hoog- en middenspanningsstations.

In het ontwerp en de bouw zal er rekening worden gehouden met het aansluiten op de al bestaande stations in Moerdijk (150 kV-hoogspanningsstation en 10- en 30 kV-middenspanningsstations). Daarnaast moet rekening worden gehouden met de energie-infrastructuur die in de toekomst mogelijk nodig is, in verband met de aansluiting van windenergie van zee en mogelijke opwekking door middel van elektrolyse. Meer hierover leest u in bijlage 2.

2.2 Waarom is dit project nodig?

2.2.1 Verduurzaming en aansluiting industrie, bedrijven en huishoudens

De industrie in de regio Moerdijk moet de CO₂-uitstoot verminderen. Daarvoor is het belangrijk dat er duurzame energie beschikbaar is om het gebruik van fossiele energiebronnen te kunnen vervangen. In de Cluster Energie Strategie³ (CES, 2024) Rotterdam-Moerdijk is onder andere onderzocht hoe de elektriciteitsvraag er in de toekomst uitziet. Uit de CES blijkt dat de elektriciteitsvraag van industrie in de regio Moerdijk aanzienlijk gaat groeien in 2035.

Het huidige elektriciteitsstation op het haven- en industrieterrein Moerdijk is een gecombineerd station. Dit gecombineerde station bestaat uit een 10- en 30 kV-station van Enexis en een 150 kV-station van TenneT. Op dit station bestaan geen mogelijkheden om nieuwe verbindingen en klanten aan te sluiten. Voor de verduurzaming van het haven- en industrieterrein Moerdijk is een nieuw station een randvoorwaarde. Ook kan hiermee een deelnetstructuur worden ontwikkeld, waardoor het elektriciteitsnet robuuster wordt en de leveringszekerheid wordt vergroot.

Door de komst van de nieuwe stations kunnen TenneT en Enexis initiatieven in en rondom het haven- en industrieterrein Moerdijk aansluiten op het elektriciteitsnetwerk. Denk daarbij aan initiatieven zoals elektrificatie van de aanwezige industrie en het aanleggen van walstroom voor schepen, of nieuwe bedrijven en huishoudens.

Vanwege het grote belang van het nieuwe station is de realisatie van een nieuw 380-150 kV-hoogspanningsstation in de gemeente Moerdijk ook opgenomen in het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat⁴ (hierna: MIEK). In het MIEK werkt de overheid samen met de industrie, energieproducenten en netbeheerders om projecten voor de energie-infrastructuur, die nodig zijn voor verduurzaming van de industrie, te versnellen. De industrie heeft een opgave voor verduurzaming gekregen van het rijk (voor 2030 en 2050). Daarnaast is er een autonome groei van huishoudens in de regio waarvan de woningen geëlektrificeerd moeten worden. Enexis heeft de opgave om de energievraag voor de industrie en huishouden regionaal te ontsluiten en hiervoor is een nieuw middenspanningsstation nodig. POM 380-

³ [cluster-energie-strategie-rotterdam-moerdijk-2024-final.pdf](https://www.portofmoerdijk.nl) (www.portofmoerdijk.nl).

⁴ Overzicht nationale energie-infrastructuurprojecten in Nederland (www.energieprojectennederland.nl). Het MIEK spreekt over een gecombineerd 380/150 kV-hoogspanningsstation. Hier wordt opgemerkt dat het in feite om twee separate hoogspanningsstations gaat, elk met eigen begrenzing en toegang. Het is derhalve niet één groot hoogspanningsstation.

150-20 kV is nodig om de wachtlijst voor bedrijven op te lossen en (nieuwe) woningen te verduurzamen.

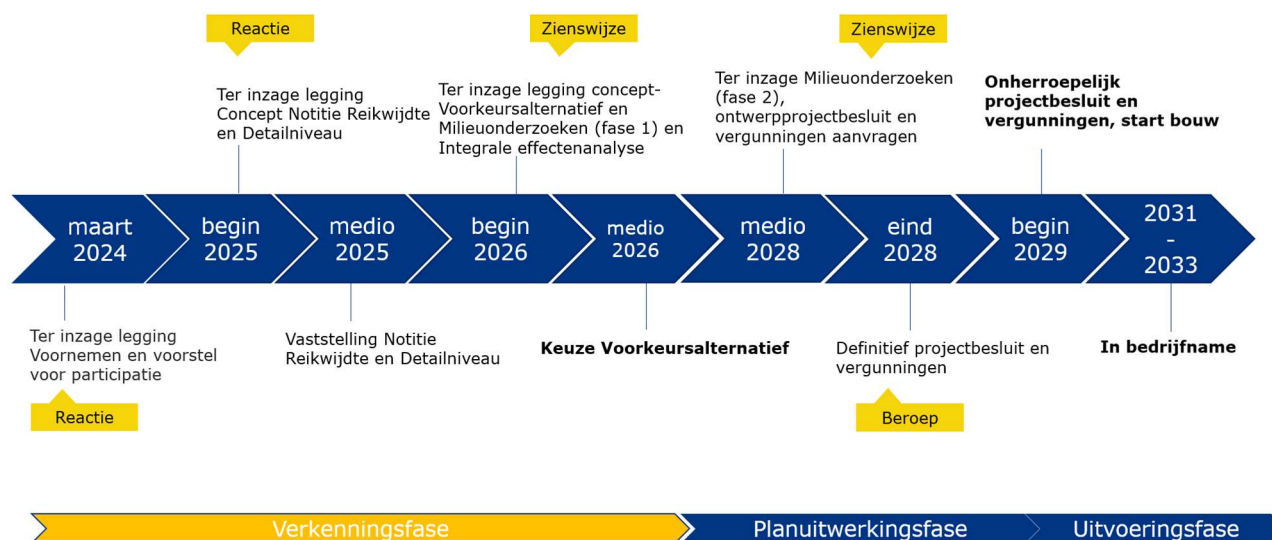
2.2.2 Aanlanding van wind op zee

Nederland stapt over op duurzame energie uit wind, zon en aardwarmte. Dit is afgesproken in het Klimaatakkoord⁵. Er zijn twee belangrijke redenen voor het overstappen naar duurzame energie. De eerste is het tegengaan van klimaatverandering als gevolg van te veel uitstoot van broeikasgassen, waaronder CO₂. De tweede reden is dat Nederland minder afhankelijk wordt van de import van fossiele energie wanneer ons land zelf duurzame energie opwekt.

Om de doelstellingen uit het Klimaatakkoord te halen moeten extra windparken op zee worden gebouwd. De opgewekte windenergie moet aan land worden gebracht. Voor de aansluiting van een windpark op zee op het vasteland is een 380 kV-hoogspanningsstation nodig.

Het programma VAWOZ 2031-2040 kijkt al concreet naar mogelijke aanlanding van wind op zee in (onder andere) het haven- en industriegebied Moerdijk. Daarbij worden ook de ruimte die dat inneemt en de effecten op de omgeving in beeld gebracht. Besluitvorming over de aanlanding van wind op zee in het haven- en industrieterrein Moerdijk vindt plaats binnen het project Net op zee Nederwiek 3 en het programma VAWOZ 2031-2040 en niet in POM 380-150-20 kV.

2.3 Fasen van het project

Figuur 1: planning in de tijd/mijlpalen

Het Voorkeursalternatief (VKA) betreft de keuze voor de locatie en het tracé, die op basis van een zorgvuldige afweging wordt gemaakt. Figuur 1 geeft de tijdlijn om tot een VKA te komen weer. In tabel 1

⁵ Meer informatie over het Klimaatakkoord op www.klimaatakkoord.nl

staan de procedurestappen weergegeven voor de besluitvorming over het project POM 380-150-20 kV. Hierin staat op welke momenten de officiële documenten worden gepubliceerd en ter inzage worden gelegd en wanneer u kunt meedenken, bijdragen en een reactie kunt geven of een zienswijze kunt indienen.

2.3.1 Verkenning

In figuur 1 staat een overzicht met de vereiste procedurestappen van de verkenning inclusief de bijbehorende planning. Hierin staat ook wanneer, volgens de huidige planning, officiële documenten worden gepubliceerd en ter inzage worden gelegd. En wanneer u kunt meedenken, bijdragen en inspreken. Met de verkenning wil KGG inzicht krijgen welke relevante ontwikkelingen er zijn binnen de fysieke leefomgeving ter plaatse. Ook geeft de verkenning inzicht in de mogelijke oplossingen of alternatieven voor het project. Na de inventarisatie van mogelijke locaties en beoordelingscriteria legt KGG het beoordelingskader en een selectie van locaties vast in de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD). In de cNRD staan de locaties die in de volgende fase van het project worden onderzocht en hoe deze onderzoeken worden gedaan. Na een periode van inspraak wordt het definitief NRD vastgesteld door de minister van KGG, in samenspraak met de minister van VRO. Daarna wordt een Integrale effectenanalyse (IEA) opgesteld. In de IEA wordt gekeken wat het effect is van de verschillende alternatieven.

Dat gebeurt aan de hand van de volgende aspecten:

- Effecten op het milieu, natuur en leefomgeving.
- Belangen in de omgeving.
- Technische mogelijkheden.
- Kosten.
- Toekomstvastheid (robuustheid en rekening houdend met de toekomstige energiebehoefte).

Het Milieueffectrapport (MER-fase 1) is onderdeel hiervan. Op basis van deze IEA, het MER, de reacties op deze stukken, het regioadvies, het richtinggevend besluit uit het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) en het advies van de commissie voor het MER wordt het VKA gekozen. De minister van KGG maakt samen met de minister van VRO de uiteindelijke keuze voor het VKA. Daarmee eindigt de fase van verkenning.

2.3.2 Planuitwerking

De milieueffecten van het VKA worden gedetailleerder in beeld gebracht in MER-fase 2. In MER-fase 2 worden de milieueffecten in beeld gebracht van het gekozen voorkeursalternatief (VKA). MER-fase 2 is in die zin dus een nadere uitwerking van MER-fase 1. De ruimtelijke inpassing van het VKA wordt uitgewerkt in het projectbesluit. Dit wordt de planuitwerking genoemd. Het ontwerpprojectbesluit wordt samen met MER-fase 2 en eventuele ontwerpvergunningen ter inzage gelegd. Daarop kunt u zienswijzen indienen. In de periodes tussen bovenstaande momenten wordt telkens de volgende stap in het project inhoudelijk voorbereid. Daar betrekken we betrokken partijen tijdig bij. Voorafgaand aan elke volgende procedurestap actualiseren we dit participatieplan. Uiteindelijk stelt de minister voor KGG in overeenstemming met de minister van VRO het projectbesluit vast. Dit gebeurt op basis van alle onderzoeken en mede op basis van inbreng vanuit omgevingspartijen.

2.4 Samenhang met andere projecten en initiatieven

Naast POM 380-150-20 kV spelen er in het kader van de energietransitie meerdere grote projecten in de regio. Dat betekent dat belanghebbenden mogelijk geraakt worden door meerdere projecten en aandachtspunten die vanuit de omgeving voor meerdere projecten relevant zijn. Daar waar mogelijk en zinvol spelen we hier vanuit POM 380-150-20 kV in de participatie op in, onder andere door gezamenlijke overleggen met belanghebbenden en door informatie tussen de projecten uit te wisselen. Op land is er bijvoorbeeld overlap met het programma VAWOZ (Verbindingen Aanlanding Wind op Zee 2031-2040). Het programma onderzoekt of er in deze regio energie van windparken op zee aan land gebracht kan worden en of er kansrijke locaties zijn voor elektrolyse.

In bijlage 2 vindt u meer informatie over de grote energieprojecten in de regio. De betrokken overheden hebben de sterke wens uitgesproken voor een meer integrale aanpak van de verschillende projecten. Binnen de ontwerptafel Powerport regio Moerdijk werken het Rijk en lokale overheden toe naar een integrale gebiedsgerichte uitwerking voor het gebied van Moerdijk tot en met Geertruidenberg met de scope 2030 en een doorkijk naar 2050. Ook werken het ministerie van KGG en TenneT aan een gebiedsgerichte aanpak. Waar dat kan worden projectplanningen afgestemd, wordt communicatie over de projecten zoveel als mogelijk gezamenlijk uitgevoerd, en worden informatiebijeenkomsten gezamenlijk georganiseerd.

2.4.1 Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk

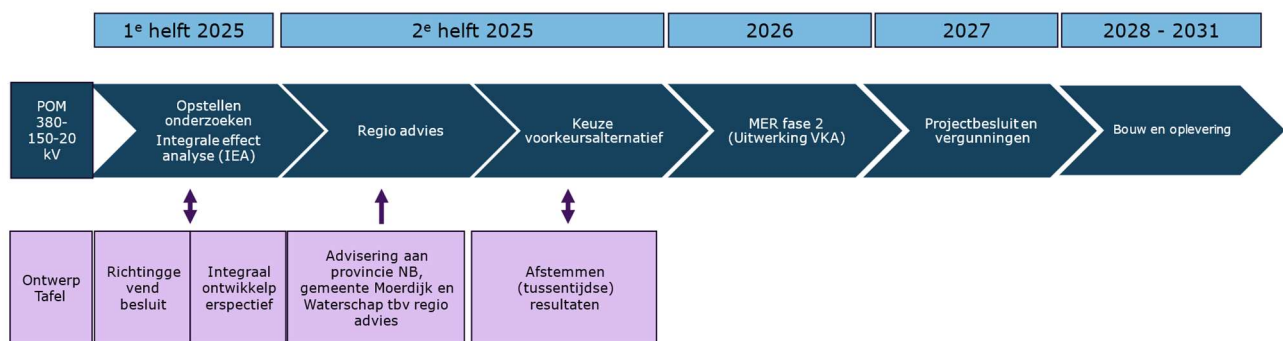
Parallel aan de realisatie door KGG, TenneT en Enexis van het project POM 380-150-20 kV werken de ministeries KGG, VRO, Infrastructuur en Waterstaat (I&W), de provincie Noord-Brabant en de gemeenten Drimmelen, Geertruidenberg en Moerdijk samen in de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk. Door de deelnemers van deze Ontwerptafel wordt gekeken naar de integrale opgave op het gebied van energie, economie, mobiliteit, landschap, leefbaarheid en wonen. Door de veelheid aan opgaven in het gebied, de ingewikkelde inpassingsproblematiek in combinatie met de schaarse (milieu)ruimte zijn slimme keuzes noodzakelijk. De ontwerptafel werkt toe naar een integrale, gebiedsgerichte uitwerking. Omgevingspartijen en inwoners worden hierbij betrokken. Op de Ontwerptafel wordt naar de toekomst van het gebied gekeken tot 2030 met een doorkijk naar 2050. Toekomstbestendige keuzes, leefbaarheid en brede welvaart zijn de uitgangspunten.

Door de initiatiefnemers van de Ontwerptafel is vooraf afgesproken dat de tafel geen besluiten kan nemen over individuele energieprojecten en dat individuele energieprojecten niet wachten op de resultaten van de ontwerptafel. Wel kunnen er adviezen worden geformuleerd aan individueel lopende energieprojecten, waaronder het traject van POM 380-150-20 kV. Deze adviezen kunnen zijn gericht op locatiekeuzes, technische en financiële randvoorwaarden, inpassing en compensatie.

In de eerste helft van 2025 worden vanuit de Ontwerptafel de kaders geschetst voor de ruimtelijke ontwikkelingen die een plaats moeten krijgen binnen de regio. Een richtinggevend besluit door Rijk en regio hierover wordt medio 2025 verwacht en bestendigd in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) van juni 2025. Het BOL is een overleg waarin Rijk en regio afspraken maken over ruimtelijke vraagstukken. Dit

richtinggevende besluit nemen de ministers van KGG en VRO mee in de afwegingen en krijgt doorwerking in het proces om tot een locatiekeuze te komen voor POM 380-150-20 kV. Na dit richtinggevende besluit wordt vanuit de ontwerptafel gestart met het opstellen van een integraal ontwikkelperspectief voor het gebied. Participatie maakt onderdeel uit van het opstellen van het ontwikkelperspectief. Deze participatie en het opstellen van het ontwikkelperspectief loopt in tijd parallel aan het voorkeursalternatief en de MER fase.

Afstemming tussen de ontwerptafel en het traject POM 380-150-20 kV station is van groot belang i.v.m. uitlegbaarheid naar omwonenden. In figuur 2 ziet u hoe dit proces er uit ziet in de tijd. Daarbij is eveneens weergegeven op welke momenten de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk advies kan uitbrengen aan het project POM 380-150-20 kV.

Figuur 2: Samenhang ontwerptafel en POM 380-150-20 kV

3. Participatie en communicatie in dit project

Het belang van participatie

Het project POM 380-150-20 kV is belangrijk voor de verduurzaming van de regio en van Nederland. Tegelijk kan het ingrijpend voor de lokale omgeving zijn. Mensen en organisaties in de omgeving krijgen te maken met het project en kunnen in hun belangen geraakt worden. TenneT vindt participatie daarom belangrijk. We weten uit eerdere projecten dat intensieve samenwerking met de omgeving veel waardevolle informatie oplevert. Deze informatie maakt het mogelijk om rekening te houden met belangen en wensen. Dit leidt tot zorgvuldige keuzes en betere eindresultaten voor meer mensen. Mogelijk kunnen we zorgen wegnemen en oplossingen vinden voor vraagstukken. Dit vraagt van TenneT en Enexis om afwegingen bij keuzes en de gevolgen daarvan inzichtelijk te maken. Belanghebbenden moeten weten wie wij zijn, wat wij doen, waarom wij dat doen en hoe zij hierin betrokken kunnen worden. We nodigen u van harte uit om mee te denken, specifieke kennis in te brengen en kritische vragen te stellen.

KGG, TenneT en Enexis hanteren bij participatie de onderstaande uitgangspunten:

1. We kennen de belangen en weten wat er speelt

We zorgen dat we relevante belangen kennen door al vroeg in het project contact te leggen met overheden, omwonenden, bedrijven en (belangen)organisaties. Waarschijnlijk kennen we nog niet alle relevante stakeholders. Benader ons alstublieft als we nog niet met u in contact zijn, maar dit wel goed zou zijn. In de contacten besteden we tijd aan het begrijpen van elkaars belangen, beelden, ideeën en plannen. Dit stelt ons ook in staat om de belangrijkste issues (kwesties) vroegtijdig boven tafel te krijgen en te bespreken met de partijen die hier een belang bij hebben.

2. We nemen partijen mee in te maken keuzes en we zijn transparant over afwegingen

We delen actief en open informatie over het project, we zijn duidelijk over welke vraagstukken opgelost moeten worden en over hoe het proces eruitziet om te komen tot een keuze voor een locatie van het hoogspanningsstation.. Door deze informatie tijdig te delen en te bespreken, zijn issues, pijnpunten en kansen al vroeg duidelijk. Dat is belangrijk want dan is er nog voldoende tijd om samen naar oplossingen te zoeken. Later in het project zijn de mogelijkheden daarvoor vaak beperkter. KGG maakt keuzes op basis van zorgvuldige afwegingen. Daarbij laten we zien hoe we de omgevingsbelangen hierin hebben betrokken en wat deze keuzes voor de omgeving betekenen. We geven aan wat wel en niet kan en waarom. Ook als er besluiten worden genomen waar betrokkenen uit de omgeving niet (helemaal) voor zijn.

3. Helder verhaal met een duidelijke rol en verantwoordelijkheid

TenneT, Enexis en KGG voeren een maatschappelijke taak uit en we doen dat met respect voor de omgeving en belangen in de omgeving. Dat brengt een grote verantwoordelijkheid mee richting burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen. Het moet voor u en andere burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen in de omgeving daarom duidelijk zijn wie we zijn, wat we doen en waarom we dat doen. Daarnaast zorgen we ervoor dat we bereikbaar en benaderbaar zijn, zodat u met bijvoorbeeld uw vragen, zorgen en inbreng altijd bij ons terecht kunt.

4. We streven naar een oplossing met waarde voor alle partijen

TenneT moet op nationaal niveau en Enexis op regionaal niveau de leveringszekerheid van elektriciteit waarborgen. Dit is in ieders belang. Tegelijkertijd staan KGG, TenneT en Enexis ook open voor het benutten van kansen in de directe omgeving van het project. Misschien kunnen er combinaties worden gemaakt met lokale of regionale ontwikkelingen, belangen of projecten ("win-win"-situaties). We zoeken samen naar oplossingen om de kwaliteit van het project voor de omgeving te verbeteren. Wij zetten onze expertise in en we benutten graag de kennis en kunde van omgevingspartijen.

5. Maatwerk per project

Participatie is maatwerk, omdat ieder project en iedere omgeving uniek is. We streven naar participatie die zo goed mogelijk past bij de omgeving en (de participatiebehoefte) burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen.

3.1 Participatieactiviteiten komende periode

Dit participatieplan kijkt vooruit naar de periode tot de ter inzagelegging van de MER en de IEA. Participatie wordt in deze fase op de volgende manieren ingevuld:

- *Formele inspraak;*
- *In gesprek met overheden en bevoegde gezagen;*

- In gesprek met omgevingspartijen;
- Delen van algemene informatie over het project en procedure.

In paragraaf 3.2 vindt u een toelichting bij deze punten.

Figuur 3: Planning en participatiemomenten

Wanneer o.b.v. de huidige planning	Wat	Toelichting
		Formele contact momenten hebben een lichtblauwe achtergrond.
Maart 2024	Publiceren kennisgeving Voornemen en voorstel voor participatie.	Door een reactie in te dienen, kunt u meedenken over onder meer het project, de locatie voor de hoogspanningsstations en de verbindingen tussen deze stations, de verbinding met het bestaande hoogspanningsnetwerk en hoe u betrokken wilt zijn bij het project.
Maart 2024 t/m feb 2025	Inventarisatie van locatie- en verbindingsalternatieven en het beoordelingskader (hoe en aan de hand van welke onderwerpen locatie- en tracéalternatieven met elkaar worden beoordeeld).	Iedereen kan op verschillende manieren meedenken en informatie aanleveren over locatie- en tracéalternatieven en aandachtspunten voor de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD). Zie hoofdstuk 2. Er zijn één-op-één momenten georganiseerd en online meedenken via de Projectviewer.
April 2025	Ter inzage leggen cNRD en bijstellen participatieplan.	U kunt uw zienswijze indienen, o.a. tijdens een openbare informatiebijeenkomst.
	Vaststellen definitieve NRD door de minister van Klimaat en Groene Groei (KGG) samen met de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO).	U kunt kennisnemen van de NRD met daarin de locatie- en verbindingsalternatieven die in het milieueffectrapport (MER) worden onderzocht.
	Opstellen integrale effectenanalyse en bepalen milieueffecten in een milieueffectrapport (MER-fase 1 van alle alternatieven).	Op basis van de NRD worden de alternatieven onderzocht in een integrale effectenanalyse. Het onderzoek wordt vastgelegd in het MER. In deze fase kunt u nog niet reageren. Met een aantal stakeholders en belanghebbenden worden één-op-één gesprekken georganiseerd om hen bij te praten over tussentijdse resultaten.
	Ter inzagelegging Concept - Voorkeursalternatief	U kunt uw zienswijze indienen, o.a. tijdens een openbare informatiebijeenkomst.
	Keuze voorkeursalternatief. Het voorkeursalternatief wordt gekozen	U kunt kennisnemen van het voorkeursalternatief.

	door de minister van KGG samen met de minister van VRO op basis van de beschikbare informatie, zoals de integrale effectenanalyse en het advies van de regionale overheden.	
	Ter inzagelegging MER en IEA	U kunt uw zienswijze indienen, o.a. tijdens een openbare informatiebijeenkomst.
	Aanvragen vergunningen. Opstellen ontwerp-projectbesluit.	Afstemming met alle betrokken partijen. In de periode voorafgaand aan de aanvragen vindt overleg plaats met de vergunningverlenende partijen zodat de aanvragen voldoen aan alle wettelijke eisen.
	Terinzagelegging van het ontwerpprojectbesluit (en ontwerpvergunningen, inclusief MER-fase 2)	U kunt uw zienswijze (inspraakreactie) indienen op het ontwerpprojectbesluit (en de ontwerpvergunningen). Tevens zal een informatieavond worden georganiseerd.
	Vaststellen en terinzagelegging definitief projectbesluit (en vergunningen) door de minister van KGG samen met de minister van VRO.	U kunt een beroep instellen tegen het projectbesluit (en vergunningen).
	Onherroepelijk projectbesluit (en vergunningen).	Uitspraak Raad van State na behandeling van mogelijke beroepen.

3.2 Samenwerking en afstemming

Hieronder ziet u een weergave van belanghebbenden die wij nu in beeld hebben. Wanneer u denkt dat we u, uw organisatie, (nieuwe) ontwikkelingen en/of relevante gebiedsinformatie nog niet kennen, laat het ons dan weten. We maken graag kennis en bekijken dan samen hoe we u het beste kunnen informeren en/of betrekken. Natuurlijk spelen we ook graag in op de behoefte van belanghebbenden die we al kennen. We nodigen u graag uit om contact met ons op te nemen wanneer u of uw organisatie behoefte heeft aan informatie, overleg of wanneer u informatie heeft die voor het project relevant is. Onze contactgegevens vindt u in paragraaf 1.4.

Omgevingspartijen:

Gemeente Moerdijk

Provincie Noord-Brabant

Waterschap Brabantse Delta

Rijkswaterstaat

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

ProRail

Havenbedrijf Port of Moerdijk

VNO-NCW Moerdijk

Shell

Enexis

Brabant Water

Stichting Brabants Landschap

Stichting Brabantse Milieufederatie

Natuurmonumenten

Staatsbosbeheer

ZLTO afdeling Moerdijk

Grondeigenaren

Ennatuurlijk

Dorpstafel Moerdijk

Stadstafel Klundert

Stadstafel Zevenbergen

Dorpstafel Langeweg

Dorpstafel Zevenbergschen Hoek

Gebiedstafel Buitengebied

Omwonenden

Logistiek Park Moerdijk

Leidingeigenaren

COA

3.2.1 Formele inspraak

Begin april 2025 is het volgende formele inspraakmoment. Elke belanghebbende kan dan een zienswijze indienen op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD). Dit is een reactie op de cNRD die ter inzage ligt. U kunt met argumenten aangeven waar u het niet mee eens bent, of welke informatie volgens u mist. Op basis van uw zienswijze kan besloten worden door TenneT in overleg met KGG om aanpassingen in het project te doen. Alle zienswijzen worden anoniem verzameld in een document en beantwoord in de Nota van Antwoord. Hierin staat op welke manier de zienswijze is meegenomen in het project. Als u een zienswijze heeft ingediend en u vindt dat hier onvoldoende mee is gedaan, kunt u in beroep gaan. In de tabel onder paragraaf 3.1 staat op welke momenten u een zienswijze of beroep kunt indienen.

3.2.2 In gesprek met overheden en bevoegde gezagen

KGG, TenneT en Enexis hebben diverse reguliere overleggen met de betrokken overheden en bevoegde gezagen:

Ambtelijk oftewel regio-overleg en bestuurlijk overleg

Tijdens de projectprocedure organiseert KGG, samen met TenneT en Enexis, regio-overleggen met de

betrokken overheden, zoals gemeenten, provincie en waterschap. Dit zijn de bevoegde gezagen. Ook hebben we diverse reguliere overleggen met ambtenaren en bestuurders van de betrokken overheden. Deze overleggen zijn periodiek, vooral rondom de procedurele mijlpalen, zoals de start van de terinzagelegging of het vaststellen van de cNRD.

Vergunningenoverleg

Alle vergunningverlenende instanties nemen deel aan het vergunningenoverleg. In dit overleg worden eisen voor de vergunningen besproken. Het vergunningenoverleg vindt vanaf eind 2025 regelmatig plaats.

Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk

Aan de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk worden de uitgangspunten voor ruimtelijke ontwikkelingen in de regio Moerdijk, Drimmelen en Geertruidenberg vastgesteld. De gemeenten Moerdijk, Drimmelen, Geertruidenberg, de provincie Noord-Brabant en KGG, VRO en I&W zijn daarbij betrokken. De Ontwerptafel geeft advies over inpassing en randvoorwaarden t.b.v. lopende projecten, mogelijke systeemkeuzen (wat kan wel, wat kan niet) en over waar in het gebied investeringen voor gebiedskwaliteit en leefbaarheid gedaan moeten worden. De uitgangspunten voor ruimtelijke ontwikkelingen die uit de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk voortkomen, worden waar mogelijk samen met de uitgangspunten van KGG, TenneT en Enexis meegenomen om te komen tot geschikte locatie(s) voor de stations en de bovengrondse verbindingen die nodig zijn om de stations met het netwerk van TenneT te verbinden.

Communicatiewerkgroep

KGG organiseert een communicatiewerkgroep. Deze werkgroep bestaat uit communicatieadviseurs van KGG, TenneT, Enexis, gemeente Moerdijk, VAWOZ en de betrokken overheden. Het doel is om te weten wat er lokaal speelt, welke vragen en zorgen er leven, en hoe we de omgeving het beste kunnen bereiken. En om de communicatie af te stemmen over de diverse participatietrajecten rondom de energie-infrastructuur in hetzelfde gebied. We vragen aan de communicatiewerkgroep ook om belangrijke informatie over dit project te delen op de eigen offline en/of online kanalen, naast het verspreiden via onze eigen kanalen, zodat we zoveel mogelijk mensen kunnen bereiken.

Bijeenkomsten

KGG, TenneT en Enexis organiseren verschillende thematische bijeenkomsten om omgevingspartijen als overheden, belangenorganisaties, bedrijven en natuur- en milieuorganisaties en dorpsstafels op de hoogte te houden van de ontwikkelingen en tussentijdse resultaten voor POM 380-150-20 kV. Thematische bijeenkomsten waar u aan kunt denken zijn gericht op: landbouw, natuur en landschap, samenhang met overige ontwikkelingen. De sessies zijn met name gericht op het informeren, maar ook raadplegen: zien we nog zaken over het hoofd, zijn er aandachtspunten voor de onderzoeken? Is er relevante gebiedskennis en informatie over lokale en regionale ontwikkelingen? Of zijn er relevante belangen en zorgen die er spelen? Deze sessies zijn eveneens bedoeld om kennis op te halen voor het opstellen van het hoofdstuk Omgeving van de IEA. In dit hoofdstuk worden de belangen, zorgen en aandachtspunten van omgevingspartijen beschreven om mee te wegen in de keuze voor een Voorkeursalternatief.

Naast overleg met belangenorganisaties in werkgroepen, hebben we ook één-op-één overleggen met partijen. We bepalen samen hoe vaak overleg nodig is en waar dit over moet gaan. Wij benaderen een groot aantal partijen zelf. Als we geen contact met u opnemen en u wilt wel graag in gesprek, dan horen we dat graag. Als meerdere partijen over hetzelfde onderwerp in gesprek willen, is overleg in een grotere groep mogelijk. Waar wenselijk, sluiten we aan bij bestaande overlegstructuren (zoals omgevings- en dorpsstafels, of overleggen vanuit andere projecten in de regio).

3.2.3 In gesprek met grondeigenaren

Grondeigenaren hebben voor publicatie van de cNRD een brief ontvangen waarin zij zijn geïnformeerd over het proces en de zoeklocaties van POM 380-150-20 kV. Hierop volgen wanneer gewenst één-op-één gesprekken.

3.2.4 Delen van algemene informatie over het project en de procedure

Via onderstaande communicatiemiddelen, houden we u op de hoogte van de voortgang van het project en de procedures. Uw opmerkingen, vragen en suggesties naar aanleiding van onze informatie en onze manier van communiceren zijn altijd van harte welkom.

Website

Het project heeft twee websites:

- Informatie over de procedure en de besluitvorming: www.rvo.nl/pom-380-150-20kv. Hier vindt u alle documenten, zoals dit participatieplan, het Voornemen en voorstel voor participatie, en in de komende tijd de (concept-)NRD het MER, de vergunningaanvragen en updates van het participatieplan.
- Projectwebsite: www.tennet.eu/portofmoerdijk. Op deze website vindt u informatie over het project (wie, wat, waar en waarom), nieuwsberichten, de projectviewer (interactieve kaart) en onze contactgegevens.

Informatiebijeenkomst

In mei 2025 vindt er een informatiebijeenkomst plaats, georganiseerd door KGG, TenneT en Enexis. Deze bijeenkomst zal in het teken staan van de ter inzagelegging van de cNRD. Tijdens de informatiebijeenkomsten kunnen bezoekers met ons in gesprek, vragen stellen en suggesties en ideeën aandragen. Bij elke formele procedurestap wordt een informatiebijeenkomst georganiseerd. Met de voorzitters van de dorps-, stads- en gebiedstafels vindt afstemming plaats over hoe inwoners goed geïnformeerd kunnen worden buiten de formele informatiebijeenkomsten om.

Publicatie in huis-aan-huisbladen en in de Staatscourant

Wij informeren ook over de bekendmaking van terinzageleggingen (dit heet ook wel een kennisgeving) tijdens dit project via huis-aan-huisbladen en lokale kranten, zodat zoveel mogelijk mensen op de hoogte zijn hiervan. Daarnaast wordt de kennisgeving in de Staatscourant gepubliceerd.

Projectviewer

De projectviewer is een online kaart die inzicht geeft in het project en is te vinden via de website van TenneT: www.tennet.eu/portofmoerdijk. Deze online kaart geeft het zoekgebied en later ook de mogelijke locaties weer. Daarnaast kan iedereen via de projectviewer een vraag stellen over het project. Ook geeft de projectviewer informatie over de fase van het project. We zetten deze tool in om de omgeving te betrekken bij de zoektocht naar een stationslocatie en het volgen van de ontwikkeling van het project. De projectviewer wordt in eerste instantie ingezet als een mogelijkheid om gebiedskennis op te halen uit de omgeving (naast de werksessies met professionele stakeholders).

Regelmatig verzorgen we op verzoek presentaties, bijvoorbeeld aan gemeenteraden en belangenorganisaties over de voortgang van het project of over specifieke onderwerpen. Indien uw organisatie interesse heeft in een presentatie of toelichting dan vernemen we dat graag en zullen we de mogelijkheden met u bespreken. Zie paragraaf 1.4 voor onze contactgegevens.

Bijlage 1: Participatieverslag

1. Inleiding

In dit verslag blikken we terug op de participatie in het project Port of Moerdijk 380-150-20 kV tot nu toe: welke activiteiten zijn ondernomen, wie hebben we gesproken, welke inbreng hebben we ontvangen en wat hebben we daarmee gedaan.

Maart 2024 is het project gestart. De afgelopen periode stond in het teken van kennis maken met omgevingspartijen, informeren over het project en het ophalen van informatie voor de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD).

2. Participatie voorgaande periode

2.1 Eerste participatieplan en reacties daarop

De eerste versie van het participatieplan is op 15 maart 2024 gepubliceerd op de website van [Bureau Energieprojecten](#) als onderdeel van de notitie 'Voornemen en participatievoorstel POM 380-150-20 kV'.

Het Voornemen en participatievoorstel heeft van 15 maart tot en met 25 april 2024 ter inzage gelegen. Hierop hebben we 8 reacties ontvangen. In een aantal daarvan zijn wensen aangegeven ten aanzien van het participatieproces. De reacties (Reactiebundel) en de beantwoording ervan (Reactienota) kunt u vinden op de website van [Bureau Energieprojecten](#).

In voorliggend participatieplan is een inzagelegging toegevoegd: het Concept-voorkeursalternatief (cVKA) komt ter inzage en daarop kunnen zienswijzen worden ingediend. Dit is een uitbreiding ten opzicht van het Voornemen en Voorstel tot Participatie (VP) en leidt tot een extra participatiemoment.

2.2 Participatieactiviteiten

De omgeving is de afgelopen periode op verschillende manieren over het project geïnformeerd en betrokken. Dit is op de volgende manieren gedaan:

- Contact met overheden (par. 2.2.1)
- Overleggen en persoonlijk contact (par. 2.2.2)
- Inzet van diverse communicatiemiddelen (par. 2.2.4)

2.2.1 Contact met overheden

Ambtelijk en bestuurlijk overleg

Tijdens het gehele planproces organiseert KGG overleggen met de ambtenaren en bestuurders van de betrokken overheden. Sinds de start van het project hebben er twee ambtelijke overleggen plaats gevonden, op 21 mei 2024 en op 18 december 2024 en staat er nog een ambtelijk overleg gepland op

25 februari 2025. Verder heeft er een bestuurlijk overleg plaatsgevonden op 1 februari 2024 en staat er nog een bestuurlijk overleg gepland op 17 maart 2025. Hierin zijn de betrokken overheden geïnformeerd over het project en de procedure en de totstandkoming van de onderzoekslocaties. De overheden hebben aandachtspunten en wensen aan KGG en TenneT meegegeven. Deelnemers zijn de gemeente Moerdijk, Provincie Noord-Brabant, Waterschap Brabantse Delta en Rijkswaterstaat.

Communicatieoverleg

Op reguliere basis heeft overleg plaatsgevonden met de communicatieadviseur van gemeente Moerdijk. KGG en TenneT gaven een update van de stand van zaken en samen werd besproken welke vragen er leefden, of onderwerpen extra aandacht nodig hadden en hoe de omgeving het beste te bereiken.

2.2.2 Overleggen en persoonlijk contact

Tabel 1 geeft een overzicht van de omgevingspartijen waar tot nu toe vanuit het project contact mee is geweest en die wij geïnformeerd of geraadpleegd hebben. Afstemming vond fysiek, digitaal, telefonisch of per mail plaats, 1-op-1 of met meerdere partijen tegelijk.

2.2.3 Bredere bijeenkomsten

Voorverkenning locaties in Pilot MIEK 'versnelling 380/150 kV'

Voor en na de start van het project in maart 2024 hebben er verschillende overleggen in breder verband plaatsgevonden. In deze overleggen werd gesproken over mogelijke stationslocaties voor POM 380-150-20 kV. Begin 2022 is namens het ministerie van Klimaat en Groene Groei de pilot 'versnelling 380/150 kV Moerdijk' gestart. De pilot bracht partijen in de regio samen die betrokken zijn bij het project. Met hen is onder andere gesproken over geschikte locaties. Een overzicht van betrokken partijen ziet u in tabel 1.

Uitgangspuntenproces

Na publicatie van de kennisgeving van het Voornemen en voorstel voor participatie zijn deze locaties met partijen die gaan over de ruimtelijke ordening in de regio Moerdijk verder besproken middels een uitgangspuntenproces. Deelnemende partijen ziet u in tabel 1. Het uitgangspuntenproces bestaat uit vier stappen:

1. Gezamenlijk opstellen van uitgangspunten.
Er hebben twee sessies plaatsgevonden. Een eerste sessie op 26 maart 2024, waarin een toelichting op het uitgangspuntenproces is gegeven en gevraagd is na te denken over uitgangspunten waar een goede locatie voor een hoogspanningsstation aan moet voldoen. In een tweede sessie op 18 april 2024 zijn de verzamelde uitgangspunten met de deelnemers doorgenomen.
2. Gezamenlijke verkenning verschillende locaties.
De gezamenlijke verkenning voor locaties is in feite al gestart voor de start van het uitgangspuntenproces, namelijk in het Pilot MIEK 'versnelling 380/150 kV'. In dit Pilot-overleg zijn een 9-tal locaties aangedragen. De verkenning loopt door tot en met de ter inzage legging van de cNRD. Gedurende deze periode kunnen door belanghebbenden locaties worden aangedragen. Hoe

dit kan staat beschreven in het Voornemen en voorstel voor Participatie (gepubliceerd op 15 maart 2024) en in het voorliggende participatieplan.

3. Gezamenlijke afweging van uitgangspunten.
In een sessie op 27 juni 2024 zijn nogmaals de uitgangspunten doorgenomen en is besproken wat dit betekent voor de tot dan toe bekende locaties. In de sessie is geconcludeerd dat er op basis van huidige uitgangspunten geen locaties af zouden vallen. Een vastgoedanalyse en nadere technische uitwerking zou nog extra inzichten moeten geven. Wel is geconcludeerd om af te stappen van locaties, maar naar gebieden te kijken.
4. Gezamenlijk advies voor locaties.
In één-op-één overleggen zijn in oktober en november 2024 met deelnemers van het uitgangspuntenproces de uitkomsten van vastgoedanalyse en nadere technische uitwerking gedeeld. Tijdens deze overleggen is toegelicht welke gebieden (onderzoekslocaties) onderdeel zijn van de daaropvolgende onderzoeken. Dit zijn de onderzoekslocaties zoals beschreven in de cNRD.

Tabel 1: Betrokken partijen in pilot, uitgangspuntenproces en overleggen

Deelnemers Pilot 'Versnellen 380/150 kV'	Deelnemers uitgangspuntenproces	Overleggen en persoonlijk contact
Provincie Noord-Brabant Gemeente Moerdijk Havenbedrijf Port of Moerdijk Ministerie van Klimaat en Groene Groei Shell Moerdijk Enexis TenneT	Provincie Noord-Brabant Gemeente Moerdijk Havenbedrijf Port of Moerdijk Waterschap Brabantse Delta Ontwerptafel Powerport Regio Moerdijk Pilot MIEK regio Moerdijk Omgevingsdienst Midden- en West Brabant Ministerie van Klimaat en Groene Groei Enexis TenneT	Provincie Noord-Brabant Gemeente Moerdijk Havenbedrijf Port of Moerdijk Waterschap Brabantse Delta Ontwerptafel Powerport Regio Moerdijk Pilot MIEK regio Moerdijk Omgevingsdienst Midden- en West Brabant Shell Nationaal Programma Verduurzaming Industrie (KGG) ZLTO Moerdijk Gebiedscoördinatoren Moerdijk Voorzitters dorps- stads en gebiedstafels regio Moerdijk

2.2.4 Inzet van communicatiemiddelen

Websites

Voor POM 380-150-20 kV zijn twee websites ingericht: een projectwebsite van TenneT met

inhoudelijke informatie en een website van RVO/KGG, met informatie over de procedure en de documenten die ter inzage liggen.

Publicaties

Het Voornemen en participatievoorstel is bij publicatie breed gedeeld via berichtgeving in de Staatscourant en huis-aan-huis bladen, nieuwsitems op de websites van RVO, TenneT en de gemeenten, en een social media campagne. Hierin zijn mensen uitgenodigd een reactie op het Voornemen en participatievoorstel te geven.

Brieven

Eigenaren van percelen die binnen de onderzoekslocaties zoals gepresenteerd in de cNRD staan zijn per brief geïnformeerd over het project en wat dit voor hen betekent. Op verzoek kunnen zij in gesprek met TenneT en KGG.

3. Opbrengst participatieproces

3.1 Inbreng omgevingspartijen op uitgangspuntenproces en cNRD

KGG, TenneT en Enexis trechteren en vertalen alle ideeën en reacties aan de hand van de uitgangspunten naar kansrijke stationslocaties en verbindingen. Uiteindelijk beslist KGG (in overeenstemming met VRO) over de uitgangspunten en de trechtering. Deze trechtering/vertaalslag wordt beschreven in de (c)NRD. Vervolgens worden de kansrijke stationslocaties en verbindingen onderzocht op het effect dat zij hebben op milieu, kosten, technische haalbaarheid, omgevingsbelangen en toekomstvastheid. Hieronder staan de belangrijkste reacties die zijn opgehaald in het uitgangspuntenproces en uit de overleggen over de cNRD naar voren zijn gekomen.

Wees duidelijk in wat je vraagt. Met de voorzitters van verschillende dorpsstafels uit de regio Moerdijk is in het participatieproces gesproken. Het dringende advies hierin luidt om in het participatietraject zo duidelijk mogelijk te zijn. Door wie worden keuzes gemaakt? Wat valt er in te brengen? Of gaat het enkel over informeren.

Nut & noodzaak: Gemeente/Provincie willen een nadere concretisering van de onderbouwing.

Volgens het nationaal en provinciaal Meerjaren Investeringsprogramma Energie & Klimaat (n/pMIEK) staat de noodzaak voor een nieuw gecombineerd hoogspanningsstation vast. De rijksopgave (nMIEK) komt voort uit de opgave om de grote industrieën te verduurzamen. De regionale opgave (pMIEK/RES West Brabant 1.0) betreft het verduurzamen van de overige bedrijven en woningen. Hiervoor heeft zowel TenneT als Enexis extra netcapaciteit nodig. Zonder nieuwe hoogspanningsstations worden de wachtlijsten voor bedrijven in de regio niet opgelost en kan de autonome groei van nieuwe huishoudens en het verduurzamen van bestaande huishoudens niet worden gefaciliteerd en zijn de fysieke en technische mogelijkheden van het bestaande 150kV HS-station 'by far' niet toereikend. Met de realisatie van een gecombineerd

hoogspanningsstation (380kV/150kV/20kV) komt er meer transportcapaciteit beschikbaar op het hoogspanningsnet. Daarom is ook het 150kV-station van nationaal belang en opgenomen in het nMIEK. De nieuwe stations dragen dus bij aan een robuust hoogspanningsnetwerk essentieel voor de energietransitie in de regio en landelijk. Het CES Rotterdam-Moerdijk (versie 3.0) beschrijft de capaciteitsuitbreiding van het net met de nieuwe stations. Of hiermee de netcongestie in de regio verdwijnt is afhankelijk van de werkelijke vraag in de toekomst.

Integraliteit: Gemeente/Provincie willen een beoordeling van de stations als randvoorwaarde voor een breed scala aan ontwikkelingen vanuit het nationale energiesysteem zoals geschetst vanuit het NPE, PEH, nMIEK en pVAWOZ. Het ontwikkelperspectief voor de regio is kaderstellend. Dit perspectief wordt door de Ontwerptafel opgesteld en is eind '25 klaar. In juni '25 wordt een richtinggevend besluit verwacht.

Met intensief stakeholdersmanagement en de beoordeling onder 'toekomstvastheid' in het IEA is de gevraagde integraliteit waar mogelijk geborgd. De projectscope blijft het uitgangspunt omdat hierover het projectbesluit gaat. Afhankelijk van het moment waarop de ontwerptafel informatie kan meegeven aan het project, nemen TenneT, Enexis en het Ministerie van KGG dit mee in de afwegingen en het proces om te komen tot een keuze van 1 van de 4 onderzoek locaties voor het POM-380-150-20. De beoordeling van raakvlakprojecten in de IEA is afhankelijk van de concreetheid aan raakvlakprojecten op het moment van effectbeoordeling. Vanuit het project actualiseren wij voortdurend de lijst met raakvlakprojecten, inventariseren en beoordelen de nog niet geplande uitbreidingsruimte voor de stations en beoordelen de ruimtelijke en functionele effecten hiervan op de raakvlakprojecten. Bijvoorbeeld de overlap met de zoeklocaties voor converterstations (pVAWOZ), de kabelafstand tussen zoeklocaties en de ontwikkeling van nieuwe stations in de groen-blauwe mantel (Omgevingsvisie Moerdijk).

Uitgangspuntenproces: Het resultaat is onvoldoende beschreven. Extra aandacht voor de bijdrage aan de 1^e trechtering naar 4 onderzoekslocaties en aan het beoordelingskader voor het MER/IEA.

Het uitgangspuntenproces met de belangrijkste stakeholders was zeer zinvol en heeft geleid tot 4 concrete onderzoekslocaties in het zoekgebied. Deze 1^e trechtering is gebaseerd op ruimtelijke en fysieke belemmeringen en nader gemotiveerd in de Notitie Onderzoek Alternatieven. De NOA is als een bijlage opgenomen in het cNRD. Helaas heeft het proces niet geleid tot eenduidige set aan uitgangspunten.

Minimaal 28ha aan ruimteclaim is niet SMART: gemeente/provincie willen nadere inkadering.

De benodigde oppervlakte voor het combistation is minimaal 28 ha en gebaseerd op minimale ruimteclaims van de standaardconfiguraties voor deelstations, al dan niet gesplitst met een 380kV station enerzijds en een combinatie van een 150/20kV station anderzijds. Hierbij is rekening gehouden met de uitgangspunten voor vergelijkbare alternatieven, realistische inpassing in het landschap en reële veiligheidsmaatregelen. Dit kan per onderzoekslocatie verschillen en nader gemotiveerd in het MER en IEA. Exacte afstanden en ruimteclaims is nadere uitwerking en het resultaat van nog uit te voeren onderzoek nadat de voorkeurslocatie bekend is.

Waterschap wil ook inzicht in de bijdrage aan wateroverlast vanuit het regionaal watersysteem en het

effect van trajectkabels vanaf de stations.

Naast de kans op het overstromen van de onderzoekslocaties wordt ook de eventuele invloed op wateroverlast op het regionale watersysteem meegenomen in de beoordeling. De invloed op waterveiligheid wordt beoordeeld op basis van expert Judgement en nader beschouwd voor de voorkeurslocatie in fase 2. Nader inzicht in het effect van trajectkabels op waterkeringen en overige assets van het schap omvat de inlussing op het hoogspanningsnet. De technische haalbaarheid van kabeltrace's wordt wel onderzocht en beschouwd in de IEA onder thema techniek.

De provincie wil een analyse van het landschap waarbij locaties in relatie tot de omgeving uitvoeriger geanalyseerd worden, los van de huidige fysieke beperkingen of aanwezige functies.

Voor het MER wordt deze analyse uitgevoerd. Hiervoor wordt op dit moment een landschapsvisie opgesteld. Dit komt dus terug in de volgende fase van het project.

Bijlage 2: Overzicht nationale energieprojecten in de omgeving

- **Nederwiek 3:** Ondergrondse hoogspanningsverbinding van het windenergiegebied Nederwiek in de Noordzee naar de gemeente Geertruidenberg of Moerdijk. [Net op zee - Nederwiek 3 | RVO.nl](#)
- **pVAWOZ:** Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (pVAWOZ) onderzoekt waar en hoe energie vanuit nog te bouwen windparken op zee het beste aan land kan worden gebracht in de periode 2031–2040. Daarbij wordt onderzoek gedaan naar elektriciteit en waterstofverbindingen vanaf zee. Op land wordt ook onderzoek gedaan naar kansrijke locaties voor elektrolyse. [Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee \(VAWOZ\) 2031-2040 | RVO.nl](#)
- **Delta Rhine Corridor:** De Delta Rhine Corridor is het initiatief om ondergrondse buisleidingen aan te leggen tussen Rotterdam en de Duitse grens bij Venlo, via de industrie in Moerdijk. [Delta Rhine Corridor | RVO.nl](#)
- **Hoogspanningsverbinding 380 kV Geertruidenberg - Krimpen aan den IJssel of Crayestein:** nieuwe bovengrondse hoogspanningsverbinding tussen het hoogspanningsstation in Geertruidenberg en een hoogspanningsstation in Krimpen aan den IJssel of in Crayestein (bij Dordrecht) [Hoogspanningsverbinding 380 kV Geertruidenberg - Krimpen aan den IJssel of Crayestein | RVO.nl](#)
- **Hoogspanningsverbinding 380 kV Zuid-West Oost:** nieuwe bovengrondse hoogspanningsmasten en stroomverbindingen tussen Rilland en Tilburg. [Hoogspanningsverbinding 380 kV Zuid-West Oost | RVO.nl](#)
- **Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland:** Een transportnet voor waterstofgas vanaf de Belgische grens naar Moerdijk en Vlissingen. [Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland | RVO.nl](#)